

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ׀ דמילוי יוד דשם ב׳ן להשאיר בו הארה מתוספת נשמה של שבת שעברה

א וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:
 ב מִלֵּל עִם אַהֲרֹן וְתִימֵר לִיה
 בְּאֲדֹלָקוֹתָיִךְ יֵת בּוֹצִינֵיָא לְקַבֵּל
 אִפִּי מְנַרְתָּא יְהוֹן מְנַהֲרִין
 שְׁבַעָא בּוֹצִינֵיָא: ג וְעַבַד כֵּן
 אַהֲרֹן לְקַבֵּל אִפִּי מְנַרְתָּא

ח א וַיְדַבֵּר יְדוּהָ אֶל־מֹשֶׁה לְאָמֹר: ב נִדְבָר
 אֶל־אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהִעָלְתָּךְ אֶת־
 הַנֵּרֹת אֶל־מוֹל' פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יֵאִירוּ שְׁבַעַת
 הַנֵּרוֹת: ג וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן אֶל־מוֹל' פְּנֵי

8 (1) The Lord spoke to Moshe, saying: **(2)** Speak to Aharon and say to him: When you kindle the lamps, the seven lamps shall cast their light towards the face of the *Menorah*. **(3)** Aharon did so; he kindled the lamps towards the face of the

RASHI

8 (2) When you kindle — *Why is the portion dealing with the Menorah juxtaposed to the portion dealing with the [donations] of the leaders [of the tribes]? Because when Aharon saw the inauguration [offerings] of the leaders, he felt disturbed about it for neither he nor his tribe joined them in this inauguration. So the Holy One, Blessed is He said to him, "By your life, your portion is greater than theirs, for you will kindle and prepare the lamps."* (Tanchuma Behalotkha 3)

בהעלתך — [Literally, when you cause to rise.] Since the flame rises, Scripture describes kindling in terms of rising. He is required to light the lamp until the flame rises by itself (Shabbat 21a). Our Sages further

expounded from here [i.e., the literal translation of "when you cause to rise"] that there was a step in front of the Menorah, upon which the priest stood to prepare [the lamps] (Sifri Behalotkha 3). **Towards the face of the Menorah** — [This means] toward the middle lamp, which [is referred to as the "Menorah" since it] is not on [one of] the branches, but on the [stem of the] Menorah itself. — (Menachot 98b). **The seven lamps shall cast their light** — Of the six lamps that are on the six branches: The three eastern ones — the tops of their wicks, faced towards the center one, and likewise, the three western ones — the tops of their wicks, faced toward the center one. Why [were the wicks facing inwards, thus projecting very little light]? So that [people] should not say that He needs the light [rather, the Menorah was kindled strictly because of God's commandment to do so] (Tanchuma Behalotkha 5). **(3) Aharon did so** — This comes to tell the praise of Aharon that he did

רש"י

(ב) בְּהִעָלְתָּךְ. לְמַה נִּסְמְכָה פֶּרֶשֶׁת הַמְּנוֹרָה לְפָרֶשֶׁת הַנְּשִׂאִים? לְפִי שֶׁשָּׂרָאָה אַהֲרֹן חֲנַכַּת הַנְּשִׂאִים חֲלָשָׁה אֲזוּ דַעְתּוֹ, שֶׁלֹּא הָיָה עִמָּהֶם בְּחֲנֻכָּה לֹא הוּא וְלֹא שְׁבֹטוֹ. אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: חֲזִיק, שְׁלֵף גְדוּלָה מִשְׁלָחֶם, שֶׁאַתָּה מְדַלֵּק וּמֵיִטֵּב אֶת הַנֵּרוֹת. בְּהִעָלְתָּךְ. עַל שֵׁם שֶׁהֵלֵב עוֹלָה. כְּתוּב בְּהִדְלָקְתָּן לְשׁוֹן "עֲלֶיהָ", שֶׁצָּרִיךְ לְהִדְלִיק עַד שֶׁתֵּהָא שְׁלֵהֶב עוֹלָה מֵאֲלֵיהָ. וְעוֹד דָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ: מִכָּאן, שֶׁמֵּעֵלָה הָיְתָה לְפָנֵי הַמְּנוֹרָה, שֶׁעֲלֶיהָ הִכְהִין עוֹמֵד וּמֵיִטֵּב. אֶל־מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה. אֶל מוֹל נֵר הָאֲמֻצְעֵי נִשְׂאֵינוּ בְּקָנִים אֲלֵא בְּגוֹף שֶׁל מְנוֹרָה. יֵאִירוּ שְׁבַעַת הַנֵּרוֹת, שֶׁשָּׂה שְׁעַל שֵׁשֶׁת הַקָּנִים שֶׁלִּשְׁתַּת הַמְּזוֹרְחִים פּוֹנִים לְמוֹל הָאֲמֻצְעֵי הַפְּתִילוֹת שֶׁבָּהֶן וְכֵן שֶׁלִּשְׁה הַמְּעַרְבִיִּים רֵאשֵׁי הַפְּתִילוֹת לְמוֹל הָאֲמֻצְעֵי, וְלְמַה? כְּדִי שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ: לְאוֹרָה הוּא צָרִיךְ: (ג) וַיַּעַשׂ כֵּן

אֲדַלֵּק בּוֹצִינְהָא כְּמָא דִּי פְקִיד
 יִי יִת מְשֵׁה: ד וְדִין עוֹבֵד
 מְנַרְתָּא נְגִידָא דְהַב עַד שִׂידָה
 הַמְּנוֹרָה הַעֲלָה נִרְתִּיָּה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְדוּהָ
 אֶת־מֹשֶׁה: ד וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנֹרָה מִקְשָׁה

Menorah, as the Lord had commanded Moshe. (4) And this is the form of the **Menorah**: hammered work of gold, from its base to its flower it was hammered work; according to the form that the Lord had shown Moshe, so did he make

RASHI

רש"י

not deviate [from God's command, and that he personally not only kindled the Menorah but also prepared the Menorah including setting up the wicks and cleaning out the soot and ash] (Sifri Behalotkha 1:5). (4) **And this is the form of the Menorah** — *The Holy One, Blessed is He, showed him with His finger, for he had difficulty with [constructing] it. That is why it says; "This is."* (Sifri Behalotkha 7) **Hammered work** — *In old French, batediz, beaten, an expression similar to, "[and his knees] knocked (נקשן) one against the other." (Daniel 5:6). There was a block of gold weighing a talent. He pounded it with a hammer, and cut it with a chisel to extend its limbs [out of the solid block of gold] in their proper form, and it was not made separately piece by piece and then joining the pieces*

אֶהְרֵן. (ספרי) לְהַגִּיד שְׁבָחוֹ שֶׁל אֶהְרֵן, שֶׁלֹּא שָׁנָה: (ד) וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנֹרָה. (שם) שֶׁהֲרָאָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֶצְבָּעוֹ, לְפִי שֶׁתִּקְשָׁה בָּהּ, לְכַךְ נֶאֱמַר "וְזֶה". מִקְשָׁה, בְּטוּדִין בְּלַעַז לְשׁוֹן "דָּא לְדָא נִקְשָׁן" (דְּנִיאל ה) עָשִׂתָּ שֶׁל כֶּכֶר זָהָב הֵיטָהּ וּמְקִישׁ בְּקִרְנֵס וְחֻתָּךְ בְּכִשִּׁיל לְפִשְׁט אֵיבְרִיָּה בְּתַקוּנָן, וְלֹא נִעֲשִׂיתָ אֵיבְרִים אֵיבְרִים עַל יְדֵי חֲבוּר. עַד-יִרְכָּה עַד-פְּרָחָה, "יִרְכָּה" הִיא הַשִּׂידָה שֶׁעַל הָרִגְלִים, חֲלוּל, בְּדֶרֶךְ מְנוֹרַת כֶּסֶף שֶׁלְּפָנֵי הַשְּׁרִים. עַד-יִרְכָּה עַד-פְּרָחָה, כְּלוּמַר גּוֹפָה שֶׁל מְנוֹרָה כְּלָה וְכָל הַתְּלוּי בָּהּ. עַד-יִרְכָּה, שֶׁהוּא אֵיבֵר גְּדוֹל. עַד-פְּרָחָה, שֶׁהוּא מַעֲשֵׂה דֶק שְׁבָה — הַכֹּל מִקְשָׁה. וְדֶרֶךְ "עַד" לְשִׁמּוֹשׁ בְּלִשׁוֹן "זֶה", כְּמוֹ (שׁוֹפְטִים טו): "מִגְדִּישׁ וְעַד-קָמָה וְעַד-כֶּרֶם זֵית". כְּמִרְאָה אֲשֶׁר הֲרָאָה וְגו', כְּתַבְנִית אֲשֶׁר הֲרָאָהּ בָּהֶר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כה): "וְרָאָה וַעֲשֵׂה בְּתַבְנִיתָם וְגו'". כֵּן עָשָׂה אֶת-הַמְּנֹרָה, מִי שֶׁעָשָׂאָהּ. וּמְדַרְשׁ אַגְדָּה: עַל יְדֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִעֲשִׂיתָ מֵאֲלֵיהֶּ:

together (Beraita Melecheth Hamishkan). **From its base to its flower** — *The base was the box-like hollow above the legs, like the manner of the silver candelabrum that stands before nobles. From its base to its flower* — *That is to say, the Menorah itself and everything extending from it. From its base* — *Which was a large part. To its flower* — *Which was the most delicate work* — *was all hammered work. It is customary to use the word עַד translated here as "to," in this sense [from to, i.e., to include everything], as in, "from the stacks to the (עַד) standing grain and to (וְעַד) the olive groves." (Judges 15:5) According to the form that the Lord had shown ...* — *According to the pattern that He had shown him on Mount Sinai, as it says; "See and make their structure [according to that which you are being shown on the mountain]." (Exodus 25:40) So did he make the Menorah* — *I.e. the one who made it [namely, Bezalel]. The Aggadic Midrash (Tanchuma Behalotkha 3) states that it was made by itself through the Holy One, Blessed is he.*

עד שושנה נגידא היא כחזווא
די אחזי יי ית משה כן עבד ית
מנרתא: ה ומליל יי עם משה
למימר: ו קרב ית לואי מגו
בני ישראל ותדכי יתהון:

וְהָבַּ עַד־יִרְכָּה עַד־פְּרָחָה מְקִשָּׁה הוּא
כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הִרְאָה יְדוּהָ אֶת־מֹשֶׁה כֵּן
עָשָׂה אֶת־הַמְּנֹרֹת: פ ה וַיְדַבֵּר יְדוּהָ אֶל־
מֹשֶׁה לֵּאמֹר: ו קח אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְטַהַרְתָּ אֹתָם:

the *Menorah*. (5) The Lord spoke to Moshe saying: (6) Take the Levites from among the Children of Israel and purify them.

RASHI

רש"י

(6) **Take the Levites** — [Wherever a form of the word לקח is used in connection with a person, it does not mean that the person was taken physically, but that he was persuaded or convinced to do something. So, too, in this case:] Take them with words [saying]: You are fortunate to merit to be attendants of the Omnipresent (Torat Kohanim 8:165, Midrash Aggadah).

(ו) קח את-הלויים. קחם בדברים: אשריכם שנתוכבו להיות שמושים למקום:

PROPHETS Zechariah 2-3

נביאים זכריה פרק ב-ג

יד בועי וחדא פנשתא דצין
ארי הא אנא מתגלי ואשרי
שכנתי בגיך אמר יי:
טו ויתוספון עממין סגיאין על
עמיה דיי בעדנא ההיא ויהון
קדמי לעם ואשרי שכנתי
בגיך ותדעון ארי יי צבאות
:שלחני לאתנבאה עלך: טו ויחסין יי לדבית יהודה חולקהון על ארעא דקודשא ויתרעי עוד בירושלם:

יד רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוך
נאם ידוה: טו ונלוו גוים רבים אל ידוה ביום
ההוא והיו לי לעם ושכנתי בתוך וידעת כי ידוה
צבאות שלחני אליך: טו ונחל ידוה את יהודה חלקו
על אדמת הקודש ובחר עוד בירושלם:

(14) Sing and rejoice, O daughter of Zion, for behold! I will come and dwell in your midst, says the Lord. (15) And many nations shall join the Lord on that day and they shall be My people; and I will dwell in your midst and you shall know that the Lord of Hosts has sent me to you. (16) And the Lord shall inherit Yehudah as His share on the Holy Land and He shall again choose Yerushalayim.

RASHI

רש"י

(15) ונלוו — [means] and they shall join. ונתחברו: (טו) ונחל ה' את יהודה.
(16) ונחל ה' את יהודה — For His inheritance and His share. לנחלתו ולחלקו:

יז ספו כל רשיעיא מן קדם יי
ארי אתגלי ממדור קודשיה:
א ואחזיני ית יהושע פהנא
רבא קאים קדם מלאכא דיי
וחטאה קאים על מיניה
לאסטנא ליה: ב ואמר יי ליחא
זיף יי בך יחטא וזיף יי בך
דאתרעי לאשראה שכינתיה

יז הם כל־בשר מפני ידוה פי נעור ממעון קדשו:
ג א ויראני את־יהושע הפהן הגדול עמד לפני
מלאך ידוה והשטן עמד על־ימינו לשטנו:
ב ויאמר ידוה אל־השטן יגער ידוה בך השטן
ויגער ידוה בך הבחר בירושלם הלוא זה אוד מצל
מאש:

בירושלם הלא דין אוד משיזיב מיקודא:

(17) Be silent all flesh before the Lord for He is aroused from His holy abode.

3 (1) Then He showed me Yehoshua the High Priest standing before the angel of the Lord. And the Satan was standing on his right to accuse him. (2) And the [angel of the] Lord said to Satan: The Lord shall rebuke you O Satan; and the Lord shall rebuke you, He who chose Yerushalayim. Is this one not a firebrand saved from fire.

RASHI

רש"י

(17) **Be silent all flesh** — *who worship idols.* **כי נעור** — *An expression of arousal.*

(1) **To accuse him** — *To accuse him because his sons married non-Jewish women.*

(2) **The Lord shall rebuke you, O Satan** — *That you should not enter before Him to*

accuse this man. Is this one not — *This righteous one. A firebrand saved from fire* — *When he was thrown into the fire together with Achav the son of Kulia and Achav's friends, and Yehoshua was saved (see Sanhedrin 93a).*

(יז) הם כל בשר. העובדים עבודת גלילים: פי נעור. ל' הערה: (א) לשטנו להשטינו, על שהיו בניו נשואים נשים נכריות: (ב) יגער ה' בך השטן. שלא תבנוס לפניו לקטרג: הלא זה. הצדיק: אוד מצל מאש. שהושלח עם אחאב בן קוליה וחבריו לאור וניצול:

WRITINGS Psalms 1

כתובים תהלים פרק א

א טובה דגבר דלא הליף
במלכת רשיעין ובאורחת
חיבין לא קם ובסיעת ממקני
לא אסתחר: ב אלהן בנימוסא

א א אשרי האיש אשר ו לא הליף בעצת רשעים
ובדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב:
ב פי אם בתורת יהוה חפצו ובתורתו יהגה יומם

1 (1) Praiseworthy is the man who does not walk in the counsel of the wicked and does not stand in the path of sinners nor sits in the session of scorners.

(2) But his delight is in the Torah of the Lord and in his Torah he meditates

RASHI

רש"י

(1) **אשרי האיש** — *the compliments and praises of man.* (2) **And in His Torah** — *once he toils in it, it is called "his Torah."*

(א) אשרי האיש. אשוריו ותהלותיו של אדם: (ב) ובתורתו. משעמל בה נקרא תורתו:

דִּי רְעוּתָהּ וּבְאוּרֵיתָהּ מִרְגָּן
יָמָם וְלַיְלָה: ג וְיֵהִי כְּאֵילָן חַיִּי
דִּנְצִיב עַל טּוֹפֵי מוֹי דִּי אֲגַבִּיה
מִבְּשִׁשָּׁל בְּעֵדְנָה וְאַטְרַפּוּי לֹא
גִּרְתִּין וְכֹל לְבַלְבוּי דְּמַלְבָּלָב
מִגְרָגֵר וּמִצְלָח: ד לֹא מְטוּל
הִיכְנָא רְשִׁיעֵי אֲלֵהֶן כְּמוֹזָא דִּי
תְּשַׁקְפִינָה עֲלֵעוּלָא: ה מְטוּל
הִיכְנָא לֹא יִזְכּוֹן רְשִׁיעֵי בְּיוֹמָא

וְלַיְלָה: ג וְיֵהִי כְּעֵץ שָׁתוּל עַל-פְּלָגֵי מַיִם אֲשֶׁר
פָּרְיוֹ וַיֵּתֵן בְּעֵתוֹ וְעָלְהוּ לֹא-יָבוּל וְכֹל אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה
יִצְלִיחַ: ד לֹא-כֵן הַרְשָׁעִים כִּי אִם-כַּמּוֹץ אֲשֶׁר-
תִּדְפְּנוּ רֵיחַ: ה עַל-כֵּן וְלֹא-יִקְמוּ רְשָׁעִים בְּמִשְׁפָּט
וְחַטָּאִים בְּעֵדוּת צְדִיקִים: ו כִּי-יִדְעַ יְהוָה דְּרַךְ
צְדִיקִים וְדְרַךְ רְשָׁעִים תֵּאבֵד:

רַבָּא וְחִיבִין בְּסִיעַת צְדִיקָא: ו מְטוּל דְּגָלֵי קָדָם יֵי אֹרַח צְדִיקָא וְאוֹרְחֵיהוֹן דְּרְשִׁיעֵי תְּהוּבָד:

day and night. (3) And he shall be as a tree planted alongside streams of water that brings forth its fruit in its season, its leaf will not wither and all that he does will succeed. (4) Not so the wicked, rather they are like chaff which the wind drives away. (5) Therefore, the wicked will not stand in judgment and sinners, in the congregation of the righteous. (6) For the Lord recognizes the way of the righteous, but the way of the wicked will perish.

RASHI

רש"י

(3) **Its leaf will not wither** — *even the mundane discussions of Torah scholars deserve study.* (5) **Therefore** — *this is connected to the following verse.*

(ג) וְעָלְהוּ לֹא יָבוּל. אפילו הפסולת שיהתן של תלמידי חכמים צריכין לימוד: (ה) עַל כֵּן. דבוק הוא למקרא של אחריו:

Mishnah Shevi'it, chapter 3

משנה שביעית פרק ג

(1) [Fertilizing a field during *shemittah* is Rabbinically prohibited. The normal manner in which a field was fertilized was as follows:

א מאימתי מוציאין זבלים לאשפות. משיפסקו עובדי עבודה, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר,

One would collect manure and other refuse, piling it into a large heap on the field. After it decomposed, it was spread out over the field. Not only was fertilizing a field during *shemittah* prohibited, but even to remove manure from the yard to the dung-heap in the middle of the field was also prohibited since this could be mistaken as belonging to the fertilization process.] When may manure be brought out [from the yard] to the dung-heaps [in the fields, and no longer be mistaken for fertilizing]? At such time when the workers [who fertilize fields and violate *shemittah*] cease their work [i.e., when the season for spreading manure has passed]; these are the words of Rabbi Meir. Rabbi Yehudah says: When the manure has dried up.

רבנו עובדיה מברטנורא

א מאימתי מוציאין זבלים לאשפות. דרך עובדי אדמה לבנוס הזבל למקום אחד בשדה ועושה שם אשפה גדולה עד שהוא מפורו בשדה לזבלה: משיפסקו עובדי עבירה. לעבוד את הארץ בשנה השביעית וקודם שיפסקו עובדי עבירה, אסור, שלא יאמרו מעובדי עבירה הוא, ולזבל שדהו הוא מוציא. ויש ספרים שכתוב בהם עובדי עבודה, והיא היא: משייבש המתוק. משיידיה יבש הזבל שנותן מתיקה לפירות: משיקשר. כשמתחיל להתייבש מתעבה ונעשה

Rabbi Yose says: When it [starts to dry and] becomes [lumpy and] knotted. (2) [When it becomes permissible] what quantity of dung may be heaped? Three heaps of dung to every *beit se'ah* [an area of 50 x 50 cubits, consisting of a minimum of] ten baskets of a *letek* [which is one half *kor* or 15 *se'ah*] each. You may add to the number of baskets, but not to the number of heaps [more than three heaps has the appearance of spreading fertilizer on the field]. Rabbi Shimon says: [One may add] also to the number of heaps [since he maintains that heaps piled high do not look like one is spreading fertilizer, the *halachah* does not follow Rabbi Shimon]. (3) A man may deposit in his field three heaps of dung to every *beit se'ah*; more than this is also permitted [even if there are less than ten basketfuls per heap, provided there are at least three basketfuls per heap]; these are the words of Rabbi Shimon (see Tosfot Yom Tov). The Sages forbid [more than three heaps per *beit se'ah*] unless he lowers [the heap] three [handbreadths into the ground] or raises [it] three [handbreadths above the ground, thus clearly indicating, that this heap is not for fertilizing purposes]. A person may pile up all [three heaps of ten basketfuls each of] the manure into one [large] stockpile [and even add onto it, thus in one major pile, he may gather more than in three separate piles]; Rabbi Meir forbids [adding more than would be permitted in three individual piles], unless he lowers [the heap] three [handbreadths into the ground] or raises it three [handbreadths above the ground]. If he had a small amount [not sufficient for the minimum pile mentioned above], he may [bring it out to the field and] constantly add to it. Rabbi Elazar ben Azariah forbids [moving to the field anything less than a full-sized heap

רבנו עובדיה מברטנורא

קשרים, וקרובים דבריהם להיות שוים. ובירושלמי מפרש, משייבש המתוק, סדקין שבבקעה כשהמטר יורד מתמלאים מים ואינם מתיבשים אלא לאחר זמן, ונקראים מתוק על שם מתקו לו רגבי נחל (איוב כא): **ב משפלות**. קופות שמוציאין בהם זבלים, שכל משפל מחזיק לתך שהוא משאוי של חמור, והלתך חצי כור, חמש עשרה סאין: **מוסיפין על המשפלות**. נותן באשפה אחת משפלות כמו שהוא רוצה: **ואין מוסיפין על האשפות**. לעשות יותר משלש אשפות בבית סאה שלא יראה כמזבל את השדה: **רבי שמעון אומר אף על האשפות**. מוסיפין, כיון שיש צבור גדול במקום אחד לא מחזי כמזבל. ואין הלכה כר"ש: **ג יתר מכאן**. משלש [אשפות] מותר, והיינו דר' שמעון דרישא, והשתא אתא לאשמועינן דשרי ר"ש אפילו אין עשר משפלות ובלבד שלא יהיה בה פחות משלש, דאף על פי שיש מעט זבל באשפה, וסלקא דעתך אמינא דמודה ר"ש דאם מוסיף האשפות נראה כמזבל, קא משמע לן דלא מחזי כמזבל הואיל ואינו מפורז: **עד שיעמיק ג'**. שיעמיק מקום האשפה, או יגביה משאר הקרקע ג' טפחים, שיהיה ניכר דלכנסו הזבל למקום אחד הוא עושה ולא לזבל את השדה: **עושה אדם את זבלו אוצר**. אותם שלש אשפות של שלשים משפלות יכול לעשות אותם אשפה אחת ולהוסיף עליהם כמו שירצה, דלא תימא כי היכי דאסור יותר משלש אשפות לבית סאה, הכי נמי אסור יותר משיעור ג' אשפות במקום אחד: **ר"מ אוסר**. בירושלמי מוכח דביותר מכשיעור בלבד אוסר ר"מ, אבל בכשיעור השתא בשלשה מקומות מותר, במקום אחד לא כל שכן. ואין הלכה כר"מ: **היה לו דבר מועט**. שאין לו להוציא בפעם א' בכשיעור המפורש לעיל מוציא אותו מעט ומוסיף עליו והולך: **ר"א בן עזריה אוסר**. שמא לא

which is ten basketfuls, since this appears as though he is fertilizing his field] unless he lowers [it] three [handbreadths into the ground] or raises [it] three [above the ground], or he deposits [it] on rock [thus indicating, that it is for storage purposes only. (4) One who [has no other place to keep his animals and] makes pen enclosures in his fields [intending to remove the manure collected there to the heaps; had this been with the intent to use the manure as fertilizer, it would be forbidden]; makes an enclosure two *se'ah* in an area [5,000 square cubits]. Then [when this area becomes full of manure] he removes [the fences of] three sides [i.e., the western, southern and eastern fences], leaving the middle side [i.e., the north fence, then he refences the three sides opposite the remaining north fence so that it now becomes the southernmost fence of the new corral]; he will then have enclosed an area of four *se'ah* [i.e., he may have an area of four *se'ah* fully manured before he is required to remove it to the heaps]. Rabbi Shimon ben Gamliel says: [He may repeat this procedure again to manure] an area of eight *se'ah*. If his entire field is only four *se'ah* in area, he must allow a portion of it to remain [open] for appearance's sake [lest it appear that his primary intention was to fertilize his field]. He then removes the manure from the enclosure, placing it in his field in [three heaps per *se'ah* as is] the [permitted] manner of those who store manure in their fields. (5) [It is Rabbinically forbidden to remove stones from a field in preparation for plowing or sowing during *shemittah*. However, where it is evident that one is removing the stones for building purposes, it is permitted.] A man may not open a stone-quarry within his field for the first time [i.e., building stone that is covered by earth, in a field, may not be exposed for the first time through digging, since this appears to one observing as digging in preparation for plowing], unless there are [exposed] three layers [of stones already], each three [cubits long], three wide and three high, together measuring

רבנו עובדיה מברטנורא

יהיה לו זבל יותר ונראה כמזבל שדהו, עד שיוציא עשר משפלות כאחת, או עד שיעמיק ג' או יגביה ג', שכיון שאותו מקום משונה משאר השדה לא מחזיק כמזבל, וכן אם נתנו על הסלע שאינו ראוי לזריעה: **ד' המדייר שדהו**. לשון דיר של בהמות שאין לו מקום פנוי להעמיד בהמותיו אלא שם ואינו מתכוין לזבל שדהו בענין זה, ודעתו להכניס הזבל לאשפות אחר כך: **ס'הר**. כמו סחר היקף של מחיצה סביב הצאן: **עוקר ג' רוחות**. כשנתמלאה הסהר זבל, עוקר מן הסהר ג' רוחות וזוקפן לצד אחר של אמצעית ומדייר שם כמו כן בית סאתים. ועושה אשפות בתוך שדהו ג' אשפות לבית סאה כדארמון: **נמצא מדייר בית ד' סאים**. סאתים מצד זה של מחיצה אמצעית וסאתים מצד אחר, ואשמועין מתנן דשרי לדייר בית ארבעת סאין קודם שיעשה ממנה אשפות, אבל טפי, לא, שלא יאמרו לדייר שדהו מתכוין: **מפני מראית העין**. שלא יהא נראה כמתכוין לזבל שדהו אם עושה את כולה סחר: **כדרך המזבלין**. שלש אשפות לכל בית סאה. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל: **ה' מחצב**. מקום בתוך שדהו שחוצבין ממנו אבנים לבנין, אם היה מכוסה עפר ולא היה נראה, אין פותחין אותו בתחלה בשביעית, שהרואה אומר לתקן שדהו הוא עושה כדי לזרוע בתוכו ולא להוציא האבנים לבנין: **עד שיהא בו ג' מורביות**. שיהיו נגלים ונראים מאותו מחצב קודם שביעית שלש

שְׁלֹשָׁה, או עד שִׁיגְבִיחַ שְׁלֹשָׁה, או עד שְׁיַתֵּן עַל הַסֵּלֶעַ: ד' הַמְדִיר אֶת שְׂדֵהוּ, עוֹשֶׂה סַחַר לְבֵית סָאִתִּים, עוֹקֵר שְׁלֹשׁ רוּחוֹת וּמְנִיחַ אֶת הָאֲמִצְעִית. נִמְצָא, מְדִיר בֵּית אַרְבַּעַת סְאִין. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, בֵּית שְׁמוֹנֵת סְאִין. הִיְתָה כָּל שְׂדֵהוּ בֵּית אַרְבַּעַת סְאִין, מְשִׁיר מִמֶּנּוּ מִקְצָת, מִפְּנֵי מְרֵאִית הָעֵין. וּמוֹצִיא מִן הַסַּהַר וּבֹתֵן לְתוֹךְ שְׂדֵהוּ כְּדֶרֶךְ הַמְזַבְלִין: ה' לֹא יִפְתַּח אָדָם מַחְצָב בְּתַחֲלָה לְתוֹךְ שְׂדֵהוּ, עַד שְׁיִהְיֶה בּוֹ שְׁלֹשׁ

twenty-seven [individual] stones [with the dimensions of 1 X 1 X 3 cubits. Once such an area is already exposed it is readily apparent that it is a stone-quarry and that any digging there is for building purposes only].

(6) A [stone] wall containing [at least] ten stones, each [so heavy that it could only be] carried by two men, may be [completely] removed [i.e., even the smaller stones and we do not fear lest it appear as if he is clearing this area for sowing purposes, provided] that this wall is [at least] ten handbreadths high; less than this amount is regarded as a quarry, and it may be [removed and] razed to within one handbreadth of the ground [the bottom layer of stone may not be cleared to expose the earth underneath in order that the site remain unfit for sowing].

Regarding what is this said? [To the removal] from his own field, but from that of another, he may remove whatever he wishes [the reason being, that no one will suspect that he is removing stones from a fence or a quarry for plowing purposes in a field that does not belong to him]. Regarding what is this [the law prohibiting the opening of a quarry of Mishnah 5 and the law of the stone wall] said? Regarding a case where the removal [of the stones] was not begun before the eve of the seventh year, but if he had begun on the eve of the seventh year [while still in the sixth year], he may remove whatever he desires. (7) Stones [even small ones] which the plow [will] dislodge, or that had been covered and are now exposed [by the plow], may be removed if there are among them at least two, [so heavy that each could only be] carried by two men. One clearing stones from a field may remove only the top layers, but must leave those touching the ground [thereby showing that he has no sowing intentions]. And so, too, in the case of a heap of pebbles, or a pile of stones: He may remove the top layers, but must leave those touching the ground. If, however, there is

רבנו עובדיה מברטנורא

שורות של אבנים שכל שורה מהם ג' אמות אורך ושלוש אמות רוחב ברום שלש אמות, שנמצאו שם תשעה אבנים שכל אבן היא אמה על אמה ברום שלש, וכן בכל שורה ושורה, הרי עשרים ושבע אבנים לשלש שורות, ובהכי ניכר שלצורך אבנים לבנין הוא מוציאם ולא לתקן שדהו: **ו של משאוי שנים שנים**. שיש בכל אחת מהן משאוי שני בני אדם: **הרי אלו ינטלו**. כולן ואפילו הקטנות שבהן ולא מתחזי כמפנה הגדר לעשות מקומו שדה: **פחות מכאן מחצב**. ואינו נוטל כולו אלא גוממו ומניח מן הסלע בארץ טפח כדי שלא יהא ראוי לזריעה: **במה דברים אמורים**. האי דלא יפתח מחצב, והאי דגוממו: **מה שהוא רוצה ליטול**. דלא מיחזי כמתקן שדה, כיון דלאו דידיה הוא. ואפילו בשלו נמי לא מחזי כמתקן שדה אם התחיל ליטול מערב שביעית: **ז שזעזעתן המחרישה**. ואפילו לא זעזעתן אלא שעתידה לזעזען הוי כאילו זעזעתן: **הרי אלו ינטלו**. כולן, אגב אותן שתיים: המסקל שדהו. שמסלק האבנים מן השדה, לשון סקלו מאבן (ישעיה סב): **ומניח את התחנות הנוגעות בארץ**. דבכהאי גוונא לא מיחזי כמתקן שדה: **גרגיר של צרורות וגל של אבנים**. קטנות: **אם יש תחתיהן סלע או קש**. לא מחזי כמתקן כיון דאינן המקום ראוי לזריעה:

rocky soil or stubble underneath, [unsuitable for sowing] they may be removed. (8) One may not construct steps leading to ravines [where rain collects for irrigation purposes] in the sixth year, after the cessation of the rainfalls for this would be [a case of] improving the fields for the seventh year [since this appears like one preparing to use the water for illegal irrigation in the seventh year]. However, in the seventh year itself, they may be built after the rains have ceased, since such an act will benefit the field in the eighth year. [So, too,] he may not fortify [and

seal in between the stones of a dam] with cement [in the sixth year, since this appears as though preparing to subsequently use the water in the seventh year], but he may arrange [layers of stone, one on top of the other, thus creating] a loose embankment [without cement; since this would not hold water, one cannot misconstrue this as benefitting the seventh year] . [If one is building a wall] any stone which one can take by merely stretching out his hand [from the construction site], may be taken [here, too, this cannot be misconstrued as one clearing his field for subsequent plowing]. (9) Shoulder stones [which are obviously used for construction purposes] are removed from any place [and we do not fear lest someone seeing this will suspect the one doing this of clearing his field], and a *kablan* [meaning, either a sharecropper who is not suspected of clearing a field which is not his, or a building contractor, whose use of stones of any size are obviously for construction purposes] may bring stones [of any size] from anywhere. And these are referred to as “shoulder stones:” Any [stone] that cannot be held with one hand; these are the words of Rabbi Meir. Rabbi Yose says: “Shoulder stones” are as their name implies, namely, such stones that are carried on a man's shoulder, either two or three at a time. (10) One building a wall between his property and that belonging to the public may dig down to the bedrock [whereas if he had been building a wall between his and another's property, this would be forbidden. The reason is because we fear that once he has the foundation dug, he may change his mind and plant there instead; however, in the case of the Mishnah, no one would plant at the border of a public domain]. What should he do with the soil [so as not to give the impression that he is preparing his field for sowing]? [First] he piles

בארץ. אם יש תחתיהן סלע או קש, הרי אלו ינטלו: ח אין בונין מדרגות על פי הגאיות ערב שביעית משפסקו הגשמים, מפני שהוא מתקנן לשביעית. אבל בונה הוא בשביעית משפסקו הגשמים, מפני שהוא מתקנן למוצאי שביעית. ולא יסמוך בעפר, אבל עושה הוא חיץ. כל אבן שהוא יכול לפשוט את ידו ולטלה, הרי זו תנטל: ט אבני כתף, באות מכל מקום. והקבלן, מביא מכל מקום. ואלו הם אבני כתף, כל שאינה יכולה להנטל באחת יד, דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר, אבני כתף כשמן, כל שהן נטלות שתים שלש על הכתף: י הבונה גדר בינו ובין רשות הרבים מתר להעמיק עד הסלע. מה יעשה

רבנו עובדיה מברטנורא

ח אין בונין מדרגות. מעלות על פני הגאיות שלא יחליקו בירידתן לקחת המים שנתקבצו בעמק באותן הגומות דנראה כמתקנן להשקות בהן שדותיו בשביעית: לא יסמוך בעפר. אם בא להיות סוכר מקום יציאת המים באבנים, לא יתן עפר וטיט בין האבנים משום דמחזי טפי שהוא מתכוין להשקות מהן שדותיו: אבל עושה הוא חיץ. אבנים סדורות זו על גב זו כעין גדר בלא עפר וטיט: כל אבן. שבשדהו, אפילו קטנה אם כשהוא בונה הגדר או הבנין יכול לפשוט ידו ולטלה ולבנות בה: הרי זו תנטל. שהגדר מוכחת עליו דלבנות גדרו הוא נוטלה ולא לתקן השדה לזריעה: ט באות מכל מקום. אפילו מתוך שלו דמידע ידיע דלבנין קבעי להו ולא לתקן את השדה: והקבלן. שקיבל שדה בארסות מביא מכל מקום ואפילו מאותה שדה שהוא אריס בה, אפילו אבנים קטנות שאין [שדה זו חשובה כשלו. ויש

it up in the public domain, and then repairs it [i.e., he removes it to his own property since onlookers presume he is clearing a public obstacle]; these are the words of Rabbi Yehoshua. Rabbi Akiva says: Just as no damage may be done to a public domain

[even temporarily], so, too, one may not repair it [if by doing so, he causes temporary damage, e.g., one who clears small stones in a thoroughfare may not make a temporary pile and then remove it; rather, he must totally remove it immediately as he collects it and dump it into a river or some other site]. Then what should he do with the soil [he dug up]? He piles it up in his own field in the manner of those who bring out dung [as in Mishnah 2 above, “three heaps of dung to every *beit se'ah*”]. So, too, [do Rabbi Yehoshua and Rabbi Akiva argue] when one digs a well, a trench or a cave [as to the manner of the disposal of the soil].

רבנו עובדיה מברטנורא

מפרשים, והקבלן שדרכו לבנות בנינים בקבולת שאין כוונתו אלא לקבץ אבנים מביא (מכל מקום ואפילו משדה) שלו. ר' יוסי אומר כו'. והלכה כר' יוסי: **י' להעמיק עד הסלע**. ולא חיישינן דלמא ממלך זורע ליה שאין דרך בני אדם לזרוע סמוך לרשות הרבים אבל בינו לבין חבירו חיישינן דלמא ממלך זורע ליה ואסור: **צוברו ברשות הרבים**. ואחר כך נוטלו משם ומתקן את רשות הרבים כמו שהיה: **כשם שאין מקלקלים רשות הרבים כך לא יתקן**. כלומר לא מבעיא לצבור עפרו לרשות הרבים שהוא אסור אף על פי שיסירנו אחר כך שהרי מקלקל הוא לשעה, אלא אפילו לתקן אסור; כגון אם היו אבנים או עפר מפוזרים ברשות הרבים לא יצברם במקום אחד, אלא יסלקם לגמרי מרשות הרבים, והיינו דקאמר כשם שאין מקלקלין רשות הרבים לצבור עפרו לרשות הרבים אף על פי שדעתו לסלקו מיד, כך לא יתקן לצבור אבנים או עפר המפוזרים ברשות הרבים ולשום אותם בצדי רשות הרבים לפי שעה, אלא יסלקם מיד לגמרי מכל רשות הרבים ויוציאם לים או לנהר: **מה יעשה בעפר**. אליבא דרבי עקיבא: **צוברו בתוך שדהו כדרך המזבלים**. שלש אשפות לבית סאה: **וכן החופר בור שיח ומערה**. בשאר ימות השנה, פליגי בה רבי יהושע ורבי עקיבא, לרבי יהושע צוברו ברשות הרבים ובלבד שיסלקנו אחר כך ויתקן רשות הרבים כמו שהיה, ולר' עקיבא אף על פי שדעתו לתקן אסור, אלא צוברו ברשותו. והלכה כר' עקיבא:

Gemara Berakhot, 34a

גמרא ברכות דף ל"ד.

Rabbi Huna said: If one made a mistake in the first three blessings [of *Shemoneh Esreh*], he goes back to the beginning; if in the goes back to; [אתה חונן] “You graciously grant knowledge;” if [he made a mistake] in the last [three] blessings he returns to the *Avodah* middle [from אתה חונן until רצה] blessings, he

[רצה]. Rabbi Assi says; the middle blessings have no order [and thus, if one skipped a blessing, it may be inserted anywhere]. Rabbi Sheshet raised an objection: [Quoting from the Mishnah: “If one went before the Ark and erred, another should take his place.] Where should he begin? At the beginning of the benediction in which the former made the mistake.” Thus, this is a question against (see version of Mesorat HaShas) Rabbi Assi [who says that the middle blessings have no order]; and shall we say that this is also a question against Rabbi Huna?

אמר רב הונא טעה בשלש ראשונות חזר לראש. באמצעיות חזר לאתה חונן. באחרונות חזר לעבודה. ורב אסי אמר אמצעיות אין להם סדר. מתיב רב שישת מהיכן הוא חזר מתחלת ברכה שטעה זה תיבתא (עיינן גרסת מסורת הש"ס) דרב הונא אמר לך רב הונא אמצעיות פלהו חזא ברכתא נינהו.

Rabbi Huna may reply: The middle blessings are all one [and thus, “At the beginning of the benediction in which the former made the mistake,” means, he goes back to חונן]. Rabbi Yehudah stated: A person should not request his personal needs during the first three blessings or during the last three; rather, only in the middle blessings. For Rabbi Chanina said: The first three [blessings] are comparable to a servant who addresses praise and tribute to his master: in the middle blessings, he is comparable to a servant who requests a reward from his master; while in the last blessings he is comparable to a servant who has already received a reward from his master and takes his leave. Our Rabbis learned: There was once a disciple who went before the Ark [to lead the prayers]

in the presence of Rabbi Eliezer, and he was very lengthy [in his prayer]. His disciples said to him: How drawn-out is this one! He responded to them: Is he more drawn-out than was Moshe our Rebbe, regarding whom it was written: “And I fell down before the Lord ... forty days and forty nights” (Deuteronomy 9:18)? Another time, it happened that one of the disciples went before the Ark [to lead the prayers] in the presence of Rabbi Eliezer and he was very short. His disciples said to him: How very quick is this one! He responded to them: Is he more concise than Moshe our Rebbe, regarding whom it was written: “I beseech you, God, please heal her.” (Numbers 12:13) Rabbi Yaakov said in the name of Rabbi Chisda: If one prays on behalf of his friend, he need not mention his name, since the verse states: “I beseech you, God, please heal her,” and he [Moshe] made no mention of the name of Miriam.

זוהר בהעלתך דף קמ"ח ע"ב

רבי אבא פתח (תהלים פט) אשרי העם יודעי תרועה יי באור פניו יחלכון. האי קרא אוקמוה אכל תא חזי זכאין אינון ישראל דקדשא בריד הוא יתב לון אורייתא קדישא ואוליף לון ארחי לאתדבקא ביה ולמיטר פקודי דאורייתא למזכי בהו לעלמא דאתי וקריב להו בשעתא דנפקו ממצרים דהא כדון אפיק לון מרשותא אחרא וסליק לון לאתאחדא בשמיה וקדין אקרון בני ישראל בני חורין מכלא דלא יתבו תחות רשותא וסליק לון לאתחדא בשמיה דסליק על בלא דשליט על עלאין ותתאין ומגו רחימותא דילהון קרא לון (שמות ז) בני בכורי ישראל בגוונא (דקדושה) עלאה. (ועל דא) קטל (וקטל) כל בכור דלעילא ותתא ושרא קטירין ואפרין דעלאין ותתאין בגין לאפקא לון ועבד לון בני חורין מכלא ועל דא לא בעא קדשא בריד הוא לא מלאך ולא שרף אלא איהו. ועוד דהא איהו ידע לאבתנא ולמנדע בלא ולמשרי אסירין ולאו אינון ברשותא דשליחא אחרא אלא בידיה. תא חזי בההוא ליליא דבעא קדשא בריד הוא לקטלא כל אינון בכורי כמה דאתמר בשעתא דרמש ליליא

אמר רב יהודה לעולם אל ישאל אדם צרכיו לא בשלש ראשונות ולא בשלש אחרונות אלא באמצעיות דאמר רבי חנינא ראשונות דומה לעבד שמסדר שבת לפני רבו. אמצעיות דומה לעבד שמבקש פרס מרבו. אחרונות דומה לעבד שקבל פרס מרבו ונפטר והולך לו. תנו רבנן מעשה בתלמיד אחד שירד לפני התיבה בפני רבי אליעזר והיה מאריך יותר מדאי אמרו לו תלמידיו רבינו כמה ארפן הוא זה אמר להם כלום מאריך יותר ממשוה רבינו דכתיב ביה (דברים ט) את ארבעים היום ואת ארבעים הלילה וגו'. שוב מעשה בתלמיד אחד שירד לפני התיבה בפני רבי אליעזר והיה מקצר יותר מדאי. אמרו לו תלמידיו כמה קצרן הוא זה. אמר להם כלום מקצר יותר ממשוה רבינו דכתיב (במדבר י"ב) אל נא רפא נא לה. אמר רבי יעקב אמר רב חסדא. כל המבקש רחמים על חברו אין צריך להזכיר שמו שנאמר אל נא רפא נא לה ולא קמדכר שמה דמרים:

אָתוּ מְזַמְרִין לְזַמְרָא קָמִיה אָמַר לוֹן לְאוּ עֵידֵן הוּא דְהָא שִׁירְתָּא אֲתֵרָא מְזַמְרִין בְּגֵי בְּאַרְעָא בְּשַׁעְתָּא דְּאַתְּפִלִּיג לִילֵיא אֲתַעֵר רוּחַ צְפוֹן וְקִדְשָׁא בְּרִידָה הוּא כְּרִין עֵבֵד נִקְמִין וְיִשְׂרָאֵל עֵבֵדִין שִׁירְתָּא בְּקוֹל רָם (וְיִשְׂרָאֵל מְזַמְרִין וְאַמְרִין חֲלָלָא בְּקוֹל רָם) וְכִדְרִין עֵבֵד לוֹן בְּגֵי חוֹרִין מִבְּלָא וּמִלְּאִבִּין עֲלָאִין וְכָל מִשְׁרָיִין בְּלֵחוּ הוּוּ צִיּוּתִין לְהוֹן לְקַלְיָהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל בְּתַר דְּאַתְּנַזְרוּ רְשִׁימוּ לְבִתְיָהוֹן מֵהוּא דְּמָא מְדָמָא דְּפִסְחָא בְּתַלְתַּת רְשִׁימִין (שם יב) עַל הַמְּשַׁקּוֹף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת מֵאִי מַעְמָא הָא אוֹקְמוּהָ בְּגֵין דְּאִיהוּ רְשִׁימָא קְדִישָׁא וּמְחַבְּלָא כַּד אִיהוּ נְפִיק וְחָמִי הוּא דְּמָא דְּהָהוּ רְשִׁים עַל הוּא פְּתִחָא חִיִּים עֲלֵיָהוּ דְּיִשְׂרָאֵל הָדָא הוּא דְּכָתִיב וּפָסַח יְיָ עַל הַפֶּתַח וְגו'

Yosef le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Sefer HaCharedim, 74-75

מספר חסידים סימן ע"ד ע"ה

Do not denigrate your brother's words when he speaks proudly of things which the mind cannot tolerate and for which it would be easy to bring him down from his pride and trap him by his words. Do not pay attention to him, for what will you gain by it? Do not infuriate anyone, even a non-Jew, for when you will have forgotten it, he still will remember it, like the incident of the swine shepherd [who was shamed by the students of the Sages and later became King Diklitianus (see Yerushalmi Terumot end of the eighth chapter). [And if you do have to answer someone] do not raise your voice to answer brazenly, but speak all your words humbly and respectfully, for "The words of the wise, are heard in quiet." (Ecclesiastes 9:17) Do not speak many idle words. If you stand among men — and all the more so, among women — do not speak much. If frivolous people come unexpectedly to the place where you are sitting, and they speak of worthless things, do not rebuke them, lest they hate you. [However,] go away from them, lest you learn their evil ways, for frivolous talk is but one step removed from lewdness.

אַל תְּהִי בְּזוֹ לְדַבּוּר אַחִיד כְּשֶׁהוּא מְדַבֵּר בְּגָאוֹה דְּבָרִים שְׂאִין הַדַּעַת סוֹבְלָתָן וְנוּחַ לָךְ לְהַשְׁפִּילוֹ מִגְּאֹתוֹ וּלְתוֹפְשׁוֹ בְּדַבְרָיו אַל תְּחוּשׁ בְּזוֹה כִּי מַה תְּרוּיַח בְּדַבֵּר וְאַל תִּקְנֹטֵר שׁוּם אָדָם אֲפִילוּ נְכָרִי כִּי כְּאַשֶׁר אֲתָה תִשְׁכַּח יְהִי אִתּוֹ לְזִכְרוֹן כְּמַעֲשֵׂה רוּעָה הַחַזוּרִים: אַל תִּגְבִּיהַ קוֹלְךָ לְהַשִּׁיב עֲזוֹת אֶךְ כָּל דְּבָרִיד תְּדַבֵּר בְּעֲנִיָּה וְכַבּוּד כִּי דְבָרִי חֲקָמִים בְּנַחַת נִשְׁמָעִים. וְאַל תִּרְבֶּה דְּבָרִים בְּטָלִים. אִם עֲמַדְתָּ בֵּין הָאֲנָשִׁים וְכָל שָׂכָן בֵּין הַנָּשִׁים אַל תִּרְבֶּה שִׁיחָה. אִם בָּאוּ לְצִידִים בְּמִקּוֹם מוֹשְׁבְּךָ פְּתֹאֵם וּמִדְּבָרִים דְּבָרִי הִבָּאִי אַל תּוֹכִיחֵם פֶּן יִשְׁנְאוּךָ לָךְ מֵאַצְלָם פֶּן תִּלְמּוּד מִמַּעֲשֵׂיהֶם הִרְעִים כִּי הִלְיָצְנוֹת שְׁנִיָּה לְעִרְוָה:

הלכה

Rambam, Laws of Prayer, Chapter 7

הרמב"ם הלכות תפלה פרק ז

(1) This is the order of prayers: In the morning, a person gets up and recites the aforementioned blessings. He then reads the songs [the chapters of Psalms known as *pesukei d'Zimra*] and recites the blessings before

א סדר תפלות כך הוא בשחר משכים אדם ומברך ברכות אלו. וקורא הזמירות ומברך

and after them. Afterwards he recites the Shema with the blessings before and after it. He skips the Kedushah that is part of the first blessing before the Shema because one who is praying individually does not say Kedusha (see Shulchan Aruch, Ohr HaChaim, 59:3 (see Shulchan Aruch, Ohr HaChaim, 59:3 שם (ובהגה שם). After he concludes the blessing “גאל ישראל — Who redeemed Israel,” he stands up immediately, in order to join the blessing of redemption to the Shemoneh Esreh prayer. He recites the prayer standing, as we have said. When he finishes, he sits down and falls on his face and entreats God [reciting the *tachanun* prayer] and then raising his head, recites a few more prayers of entreaty, afterwards he sits with words of entreaty. Then he recites “A song of David” (Psalms 145, known as *ashrei*) [seated]. He should recite prayers of entreaty as much as he is able. He then departs and goes about his business. (2) In the afternoon prayer, he

begins by reciting “A song of David” while sitting. Then he stands up and recites the afternoon Shemoneh Esreh prayer. When he finishes, he falls on his face entreating God, then he raises his head and entreats as much as he is able to. He then takes his leave and goes about his business. In the evening prayer, he recites the Shema with the blessings before and after it, joins the blessing of redemption to the Shemoneh Esreh prayer, and recites the Shemoneh Esreh prayer while standing. When he finishes, he should sit for a short while and then take his leave. Whoever recites prayers of entreaty after the evening prayer is praiseworthy. Even though the blessing “השכיבנו — make us lie down in peace” is recited after the blessing “גאל ישראל — Who redeemed Israel,” this is not considered an interruption between the blessing of redemption and the Shemoneh Esreh prayer because the two are considered as one long blessing.

לפניהם ולאחריהם. וקורא אחר כך שמע ומברך לפניה ולאחריה ומדלג קדושה מן הברכה ראשונה שלפניה שאין היחיד אומר קדושה. וכשהוא חותם גאל ישראל מיד יעמוד כדי שיסמוך גאולה לתפלה ומתפלל מעומד כמו שאמרנו. וכשישלים ישב ויפול על פניו ומתחנן ומגביה ראשו ומתחנן מעט והוא יושב בדברי תחנונים ואחר כך יקרא תהלה לודד (מיושב) ומתחנן כפי כחו ויפטר למעשיו: ב ובתפלת המנחה מתחיל לקרוא תהלה לודד מיושב ואחר כך עומד ומתפלל תפלת המנחה וכשמשלים נופל על פניו ומתחנן ומגביה ראשו ומתחנן כפי כחו ויפטר למעשיו. ובתפלת הערב קורא קריאת שמע ומברך לפניה ולאחריה וסמוך גאולה לתפלה ומתפלל מעומד וכשישלים ישב מעט ויפטר. והמתחנן אחר תפלת ערבית הרי זה משובח ואף על פי שמברך השכיבנו אחר גאל ישראל אינה הפסק בין גאולה לתפלה והרי שתיהן בברכה אחת ארוכה:

BEHALOTKHA FOR MONDAY

TORAH

בהעלתך ליום שני

תורה

יכון בקריאת ארבעה פסוקים אלו שהם כנגד ד דמילוי יוד דשם ב"ן להשאר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה

ז וכה תעשה להם לטהרם הנה עליהם מי ז וכדין תעבד להון לדבואיהון

(7) This is what you shall do to them to purify them, sprinkle on them water of